

RIIGIKOHUS
*****

**RIIGIKOHUS
ÕIGUSTEABE OSAKOND**

SANEERIMISKAVA KINNITAMISE PRAKTIKA

Kohtupraktika analüüs

Margit Vutt
kohtupraktika analüütik

Tartu
veebruar 2011

1. Analüüsi eesmärk ja alusmaterjalid

Analüüsis uuritakse saneerimiskava kinnitamise praktikat, et teha kindlaks, millistel juhtudel kohus saneerimiskava kinnitab ja milliste asjaolude esinemisel kinnitamata jätab. Samuti on analüüsi eesmärgiks tuvastada, milliseid õiguslikke probleeme on saneerimiskava kinnitamise menetluses esile kerkinud.

Muu hulgas leiavad analüüsis käsitlemist järgmised küsimused:

- mida kohus saneerimiskava kinnitamise otsustamisel hindab;
- mil määral kajastavad kohtulahendid ettevõtja majandusseisundit;
- millised on võlausaldajate peamised vastuväited;
- milline on ekspertide õiguslik seisund;
- millise õigusliku tähendusega on protseduurilised rikkumised saneerimismenetluses.

Analüüsi aluseks on nii Riigikohtu kui ka maa- ja ringkonnakohtute lahendid, mis olid KIS-i vahendusel kättesaadavad seisuga 1. detsember 2010.

2. Riigikohtu praktika

Olulisemad saneerimismenetluse küsimused, mida on oma lahendites käsitlenud Riigikohtu tsiviilkolleegium, on maksunõuete ümberkujundamise võimalikkus saneerimismenetluses, saneeritava ettevõtja lähikondsete õiguslik seisund, võlausaldajate ja ettevõtja huvide vahetamine ja kaalumine, saneerimiskava esitamise tähtsaja õiguslik tähendus ning eksperdi arvamus tõendina saneerimismenetluses.

2.1. Maksunõuete ümberkujundamine saneerimismenetluses

18. novembri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-122-09 (p 17) väljendas Riigikohus selget seisukohta, et maksunõuded on saneerimismenetluses ümberkujundatavad. Tsiviilkolleegium selgitas, et maksunõuete eelistamine muudaks ettevõtte tervendamise sisuliselt võimatuks – kuna majanduslikes raskustes oleval ühingul võivad olla (ja enamasti ongi) maksukohustusest tekkinud maksuvõlad, tähendaks keeld maksuvõlga ümber kujundada, et edukas saneerimismenetlus ei ole võimalik. Saneerimisseaduse¹ kohaselt on välistatud üksnes töölepingu alusel tekkinud nõuete ümberkujundamine.

2.2. Ettevõtja lähikondsete õiguslik seisund

Sama määruse punktis 18 selgitas Riigikohus, et saneerimisseadus (ega ka pankrotiseadus) ei eristata võlgniku lähikondseid võlausaldajaid ja teisi võlausaldajaid. SanS § 24 lg 3 kohaselt on saneerimiskava vastu võetud, kui selle poolt hääletas vähemalt pool kõigist võlausaldajatest, kellele kuulub vähemalt kaks kolmandikku kõigist hääletest. Häälte arv on aga võrdeline võlausaldaja põhinõude suurusega ja selle suurus peab olema kindlaks tehtud

¹ Saneerimisseadus. 4. detsember 2008. – RT I 2008, 53, 296; RT I 2010, 2, 3. Edaspidi: SanS.

seaduse alusel (SanS § 24 lg 2). Võlausaldaja õiguskaitsevahendiks on kava kinnitamata jätmise avalduse esitamine ning kohus kontrollib võlausaldaja väiteid ning teeb kindlaks, kas võlausaldajat on oluliselt halvemini koheldud (muu hulgas võrreldes lähikondsetega) või mitte.

2.3. Võlausaldajate ja ettevõtja huvide kaalumine

Sama määruse p 19 järgi on saneerimiskava kinnitamata jätmise diskretsiooniotsus, mille kohus teeb ettevõtja ja võlausaldajate huve kaaludes. Saneerimismenetluse regulatsiooniga on ette nähtud, et konkreetse võlausaldaja huvid võidakse saneerimismenetluses teatud määral kõrvale jätta ja saneerimismenetluses on ettevõtja huvid paratamatult mõnevõrra olulisemad kui võlausaldaja huvid. Määravaks tuleb võlausaldaja huvide ja õiguste kaalumisel lugeda seda, kas võlausaldaja huve on **oluliselt** rikutud. Kavas tuleb adekvaatselt hinnata seda, mis saaks nõuetest saneerimiskava kinnitamata jätmisel ehk millised võimalused oleksid nende rahuldamiseks pankrotimenetluses. Seega võib väita, et ettevõtja huvid on võrreldes võlausaldajate huvidega saneerimismenetluses mõnes mõttes esiplaanil.

2.4. Saneerimiskava esitamise tähtaja õiguslik tähendus

Oluliseks lahendiks, milles Riigikohus väljendas oma arvamust saneerimiskava esitamise tähtaja õigusliku tähenduse kohta, on 11. mai 2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-28-10. Nimetatud lahendi p 14 kohaselt ei ole kohtul õigust SanS § 10 lg-s 3 sätestatud tähtaega pikendada. Riigikohus märkis, et juhul, kui seaduses on ette nähtud tähtaja piirid, on kohus nendega seotud ega või määrata menetlustähtaega, mis ületab sätestatud piire. Seadusega kehtestatud maksimaalselt 60-päevase tähtaja eesmärgiks on võimalikult kiire saneerimismenetlus. Tsiviilkolleegium leidis, et saneerimist taotleval äriühingul on võimalik alustada saneerimiskava koostamist juba enne kohtule vastava avalduse esitamist ja seeläbi tagada ise kiire ja efektiivne saneerimismenetlus.

Sama lahendi punktis 15 on Riigikohus märkinud ka seda, et SanS § 42 järgi lõpetab kohus saneerimismenetluse, kui ettevõtja jätab saneerimiskava SanS § 10 lg 2 p-s 3 nimetatud tähtaja jooksul kohtule kinnitamiseks esitamata. **Kui saneerimiskava kohtule esitamisega hilinetakse, on see aluseks saneerimismenetluse lõpetamiseks.**

Samasuguseid põhimõtteid on Riigikohus väljendanud ka 20. oktoobri 2010. a määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-90-10.

2.5. Eksperti hinnang vastuvõtmata saneerimiskava kohta

Võlausaldajate poolt vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamist käsitles Riigikohus 15. detsembri 2010. a määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-131-10 (p 19), nimetades ekslikuks ringkonnakohtu seisukohta, et võlausaldajate vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamisel asendab ekspertide hinnang saneerimismenetluse edukuse kohta võlausaldajate nõusolekut ettevõtte saneerimiseks. Tsiviilkolleegium märkis, et saneerimiskava vastuvõtmisel ei peagi kõik võlausaldajad saneerimiskavaga nõustuma ja et ekspertide arvamust on vaja küsida üksnes juhul, kui soovitakse kinnitada võlausaldajate vastuvõtmata saneerimiskava.

Riigikohus selgitas, et kohus saab kinnitada võlausaldajate vastuvõtmata saneerimiskava üksnes juhul, kui kõik SanS §-s 36 nimetatud tingimused on täidetud, sh peab ettevõtte

saneerimine olema ekspertide hinnangul tõenäoliselt edukas.² Erinevalt ringkonnakohtust leidis tsiviilkolleegium, et **kui asjas on saneerimise edukust hindama määratud kaks või rohkem eksperti, siis ei ole vajalik, et kõik eksperdid hindaks ettevõtte saneerimise tõenäoliselt edukaks**. SanS § 36 p 2 järgi ei saa kinnitada võlausaldajate vastuvõtmata saneerimiskava, kui ükski ekspert ei ole saneerimist tõenäoliselt edukaks pidanud, kuid saab seda teha, kui vähemalt üks ekspert on hinnanud saneerimismenetluse tõenäoliselt edukaks ning koosmõjus teis(t)e arvamus(t)ega saab ettevõtte saneerimist tõenäoliselt edukaks pidada. Nagu märkis Riigikohus, on eksperti arvamus ka saneerimismenetluses vaid üks tõenditest (TsMS § 229 lg-d 1 ja 2), ja nagu ikka, peab kohus kõiki tõendeid hindama kogumis oma siseveendumuse alusel (TsMS § 232 lg 1).

3. Maa- ja ringkonnakohtute praktika

Saneerimiskava kinnitamine on selle koostamisele ja vastuvõtmisele järgnev toiming. SanS § 28 kohaselt on kava kinnitamine kohtu pädevuses ja kohtul on võimalik kas kava kinnitada või kinnitamata jätta.

SanS § 28 lg 2 sätestab, milliseid asjaolusid peab kohus kinnitamise otsustamisel kontrollima. Nendeks on:

- kas saneerimisteade on võlausaldajale edastatud ja kas see vastab seaduses esitatud nõuetele;
- kas saneerimiskava projekt on SanS § 20 lg 3 kohaselt võlausaldajale tutvumiseks edastatud;
- kas teade saneerimiskava vastuvõtmise koosolekul osalemiseks või üleskutse seisukoha esitamiseks on võlausaldajale edastatud (SanS § 23 lg 1);
- kas saneerimiskava vastab SanS §-s 21 ettenähtud nõuetele (kas see sisaldab ettevõtte majandusliku seisundi ja saneerimisvajaduse kaasa toonud põhjuste kirjeldust, ettevõtte prognoositavat majanduslikku seisundit pärast saneerimist, saneerimiskava täitmise tähtaega, saneerimisabinõude kirjeldust ja eesmärgipärasuse analüüsi, võlausaldaja nõude ümberkujundamise kirjeldust ja põhjendust ning saneerimiskava mõju ettevõtte töötajale);
- kas saneerimiskava vastuvõtmisel on järgitud SanS §-s 24 ettenähtud nõudeid, eelkõige, kas saneerimiskava poolt on antud nõutav arv hääli ja hääletamisel ei ole rikutud võlausaldaja õigusi.

SanS § 28 lg 5 kohaselt jätab kohus saneerimiskava kinnitamata ja lõpetab saneerimismenetluse, kui selgub, et:

- mõne seadusest tuleneva nõude rikkumine on oluliselt mõjutanud hääletamistulemusi;
- saneerimiskava alusel koheldaks võlausaldajat võrreldes teiste võlausaldajatega oluliselt halvemini;
- ettevõtte saneerimine on ebatõenäoline;
- esinevad muud asjaolud, mis õigustavad kava kinnitamata jätmist.

---

² SanS § 36 kohaselt kinnitab kohus võlausaldajate poolt vastu võtmata saneerimiskava, kui seaduse nõudeid on järgitud, ekspertide arvates on saneerimine tõenäoliselt edukas, ühtegi võlausaldajat ei ole koheldud oluliselt halvemini ja tegemist on olulise tööandjaga.

Eelnevast järeldub, et kohtu diskretsioon saneerimiskava kinnitamisel on võrdlemisi ulatuslik ja kohtul on võimalik jätta kava kinnitamata nii menetlusreeglite rikkumise tõttu kui ka sisulistel põhjustel.

3.1. Kohtulahendites välja toodud asjaolud, millele tuginedes kohus on hinnanud saneerimiskava kinnitamise võimalikkust

- Kuigi turul valitseb majanduslikult ebakindel olukord, on ettevõtja suutnud sõlmida 50 miljoni krooni ulatuses lepinguid, mis näitab esiteks juhtkonna suutlikkust teha konkurentsivõimelisi pakkumisi ning teiseks klientide usku ettevõtja võimesse osutada kvaliteetset ja tähtaegset teehoiu- ja ehitusteenust (Harju Maakohtu 4. juuni 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-08-86210).
- Ettevõtja tegevusvaldkond on selline, et vajadus tema toodete (loodussõbralikust materjalist ehk puidust aknad ja uksed) järele säilib ka pikemas perspektiivis. Kuna Põhjamaade standardid näevad ette energiakulu kokkuhoiu eesmärgil hoonete välisavade (akende ja uste) vahetust kindlate perioodide järel, siis on nõudluse säilimine mingil määral tagatud. Tootmistegevuse kulud (iseäranis tööjõukulud) arenenud riikides on kõrgemad ja jäävad lähiaastatel (lähemad 5–10 aastat) kõrgemaks kui Eestis. Arvestades olemasolevat tehnoloogiat ja selle soetamise aega on olemasolevate seadmetega võimalik tegevust jätkata vähemalt 15 aastat (Tartu Maakohtu 7. aprilli 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-212).
- Ettevõtte juhtkond on andnud kinnituse, et korraldatakse suundemissioon, mille tulemusel aktsionärid paigutavad ettevõttesse täiendavad finantsvahendid (kavandatud esialgne summa 6 500 000). Sellest on võimalik esialgu katta ettevõtte jooksvad kulutused, sh tasuda maksud. Aktsionärid on teinud mitmeid toiminguid, mis võimaldavad oletada, et saneerimiskava kinnitamise järel hakkab ettevõtte jätkusuutlikult toimima, majanduslik olukord paraneb ning kasumlikkus taastub. Lisasummade paigutamine ettevõttesse võimaldab saneerimiskava kohaselt tasuda võlgnevused. Ettevõtja golfirajad on endiselt kasutuses ja toimivad, seega ei ole majandusliku olukorra paranemine ajutine ega rajatud ainult krediidile. Kohus leidis, et saneerimine on võimalik, sest ettevõtjal on ülevaade ettevõtte tegevusest ja eduväljavaadetest, saneerimisabinõude kirjelduse ja eesmärgipärasuse on saneerimisnõustajad esitanud piisava põhjalikkusega, saneerimisabinõud on seaduslikud, saneerijad on erapooletud ja kaval on enamiku võlausaldajate toetus (Tartu Maakohtu 8. mai 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-484).
- Tallinna Ringkonnakohus tõi 4. septembri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-7203³ saneerimiskava kinnitamise võimalikkuse põhjenduseks asjaolu, et tegemist on optimaalse ja realistliku finantsprognoosiga, mis tõenäoliselt tagab ettevõtte jätkusuutlikkuse ning võimaldab oma kohustusi planeeritud perioodi jooksul täita. Kohus märkis, et kava kohaselt on ettevõttel olemas kehtivad tarne- ja müügilepingud, mis võimaldavad tagada kava põhialuseks olevaid tegelikke rahavoogusid. Ettevõtte jätkusuutlikkuse seisukohast on planeeritav kümneaastane kohustuste tagasimakse periood optimaalne. Ettevõtte on jätnud ka võimaluse nõuete kiiremaks rahuldamiseks juhul, kui tegelikud turutingimused peaksid olema oluliselt paremad kui prognoosides kasutatud lähteandmed. Kuigi maakohus oli arvamusel, et kümneaastast saneerimisperioodi tuleb pidada liiga pikaks, leidis ringkonnakohus, et

³ Asjas esitati ka määruskaebus, kuid 28. oktoobril 2009 jättis Riigikohus määruskaebuse menetlusse võtmata.

saneerimiskavas on perioodi kestust põhjendatud ning see on vajalik raskest majanduslikust olukorrast väljumiseks.

- 29. septembri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-27497 väljendas Harju Maakohtu seisukohta, et kui enamik võlausaldajaid on saneerimiskavaga nõus, tuleb ettevõtjale võimalus anda.
- Pärnu Maakohtu 12. augusti 2010. a määruses tsiviilasjas nr 2-10-16298 on kohus ühe põhjendusena toonud ka ettevõtja hoolsa majanduskäitumise kui saneerimist toetava argumendi: *Ettevõtja on nii saneerimismenetlusele eelnevalt kui selle ajal näidanud üles tõsiseid püüdlusi oma majandusseisu parandamiseks (kinnistu müük, palkade korrigeerimine, võlgade sissenõudmine jne), mis iseloomustab ettevõtet heast küljest ning veenab kohut selles, et ajutised makseraskused on [---] tänu tegusale ettevõtmisele ületatavad. Pikaajaline kogemus oma tegutsemisharus ja väljakujunenud koostööpartnerid teevad saneerimiskava täitmise reaalselt teostatavaks.*
- Harju Maakohtu 23. oktoobri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-31340 väljendab analüüsi käigus uuritud lahenditele üldiselt iseloomulikku saneerimiskava kinnitamist toetavat motivatsiooni olukorras, kus võlausaldajate vastuväited puuduvad: *Saneerimiskava vastuvõtmisel ei ole rikutud võlausaldajate õigusi ja saneerimiskava vastab SanS § 21 ettenähtud nõuetele. Saneerimiskava vastuvõtmisel on järgitud SanS §-s 24 ettenähtud nõudeid, saneerimiskava poolt on antud nõutav arv hääli ja hääletamisel ei ole rikutud võlausaldaja õigusi. Saneerimiskava vastuvõtmisel on järgitud SanS § 24 ettenähtud nõudeid, saneerimiskava poolt on antud nõutav arv hääli ja hääletamisel ei ole rikutud võlausaldajate õigusi. Kohus leiab, et saneerimiskava sisaldab nõuetekohaselt ettevõtte majandusliku seisundi kirjeldust saneerimismenetluse algatamise seisuga, samuti on saneerimiskavas analüüsitud põhjusi, mis on kaasa toonud ettevõtte saneerimise vajaduse. Saneerimiskava sisaldab ettevõtte prognoositavat majanduslikku seisundit pärast saneerimismenetluse lõppemist ja saneerimiskava täitmise tähtaega. Samuti sisaldab saneerimiskava saneerimisabinõude kirjeldust ning nende eesmärgipärasuse analüüsi, võlausaldaja nõude ümberkujundamise kirjeldust ja põhjendusi. Saneerimiskavas on võlausaldajaid koheldud võrdselt. Saneerimiskavas on nõuetekohaselt välja toodud saneerimiskava mõju ettevõtja töötajatele. Kohtule esitatud andmed määratud häälte arvu kohta vastavad SanS § 24 lg 2 nimetatud põhimõttele ja seega ei ole võlausaldajate õigusi rikutud. Kuna saneerimiskava poolt on hääletanud 46 võlausaldajast 29 võlausaldajat, kelle nõuded moodustavad 94,8% kõigist nõuetest, siis ei ole saneerimiskava vastuvõtmisel rikutud SanS § 24 lg 3 nõudeid. Ükski võlausaldaja ei ole esitanud kohtule avaldust saneerimiskava kinnitamata jätmiseks.⁴*
- Peamiseks saneerimisabinõuks ei saa olla ettevõtja vara müük, isegi kui müüakse tulevaseks põhitegevuseks mittevajalikku vara. Saneerimine ei ole võimalik, kui vara müük tekitab ainukese tegeliku positiivse rahavoo. Saneerimismenetluse käigus toimuv tegevuse ja finantside restruktureerimine ei või viia olukorrani, kus ettevõtte muudetakse varatuks. Sellisel juhul on ettevõtja sisuliselt alustanud likvideerimismenetlust (Harju Maakohtu 26. juuni 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-1224⁵). Praegusel juhul ei oleks isegi kõigi majandusüksuste müügist saadavast

⁴ 20. mai 2010. a määrusega tühistas maakohtu saneerimiskava SanS § 51 lg 1 p 5 alusel põhjusel, et ettevõtja juhtkond ei anna saneerimisnõustajale piisavalt infot ega osuta kaasabi järelevalvekohustuse täitmiseks.

⁵ Tallinna Ringkonnakohtu küll tühistas maakohtu määruse oma 10. märtsi 2010. a määrusega ja saatis asja saneerimismenetluse toimingute jätkamiseks uuesti maakohtusse, kuid 5. mail 2010 lõpetas Harju Maakohtu siiski saneerimismenetluse, põhjusel, et ettevõtja kohustused moodustavad ca 58 miljonit krooni ning varade

rahavoost piisanud kõigi võlausaldajate nõuete rahuldamiseks, seega oli sisuliselt tegemist juba maksejõuetusega.⁶

- Üksnes äriühingu juhtkonna väljavahetamine väidetavalt kompetentsemate isikute vastu ei ole saneerimise võimalikkust kinnitavaks veenvaks argumendiks, eriti juhul, kui saneerimisnõustaja arvamuse kohaselt ei ole uus juhtkond suutnud astuda samme majandusseisu parandamiseks (Tallinna Ringkonnakohtu 15. detsembri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-11438).
- Ettevõtja tegevusvaldkond oli laenude vahendamine. Tegevuse jätkamiseks ja kõikide võlausaldajate nõuete kohaseks täitmiseks vajas ettevõtja võimalust jätkata laenude väljastamist uue ressursi alusel. Saneerimisnõustaja oli seisukohal, et saneerimine on võimalik ainult tingimusel, et saadakse lisaressurssi. Täiendavate vahendite saamine oli aga vaid oletuslik, sest ükski võlausaldaja ei olnud kinnitanud tegelikku valmisolekut sellist ressursi võimaldada, ja seetõttu ei oleks saneerimiskavas toodud abinõudega olnud võimalik kõrvaldada ettevõtja majandusraskusi. Eelnimetatud põhjustel jättis kohus kava kinnitamata (Harju Maakohtu 8. oktoobri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-11438⁷).
- Saneerimine on ebatõenäoline, kui kavas ei ole arvestatud oluliste täiendavate kohustuste tekkimise ja teenindamisega, samuti juhul, kui eksisteerib oluline risk, et saneerimiskavas toodud rahavoogudest ei suudeta kinni pidada (Harju Maakohtu 19. jaanuari 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-29139). Samamoodi on kohus leidnud, et kui saneerimise käigus soovitakse tööle võtta uusi töötajaid, siis peavad palgakulud kajastuma saneerimiskavas ning peab olema võimalik tuvastada, milliste vahendite arvel kavatakse need kulud katta (Tallinna Ringkonnakohtu 16. aprilli 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-52679).
- Olulise tööandja mõistet SanS tähenduses analüüsisid tsiviilasjas nr 2-09-48574 pöngusalt 13. jaanuari 2010. a määruses Harju Maakohus ja 15. märtsi 2010. a määruses Tallinna Ringkonnakohus. Kohtud leidsid, et juhul, kui enne saneerimist töötab ettevõtja heaks neli isikut töövõtulepingu alusel, ei saa ettevõtjat kuidagi pidada oluliseks tööandjaks ja et väide, et saneerimise õnnestumisel saaks luua juurde 78 uut töökohta, ei anna alust väita, et võlausaldajate poolt vastu võtmata saneerimiskava tuleks SanS § 30 lg 1 p 5 alusel kinnitada.
- Isegi olulise ettevõtja saneerimine ei ole võimalik, kui kavandatavate abinõudega ei ole tõenäoline majandusliku olukorra parandamine, kasumlikkuse taastamine ja jätkusuutlik majandamine (Tallinna Ringkonnakohtu 23. augusti 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-58203).
- Kohtul ei ole kohustust selgitada ise välja kõik need asjaolud, mis saneerimiskavas puuduvad või arusaamatuks jäävad. Kohus saab otsustada üksnes saneerimisnõustaja koostatud ja võlausaldajate vastu võetud saneerimiskava kinnitamise üle. Kehtiv õigus ei näe ette, et kohus peaks hakkama puudulikku ning saneerimise eesmärkide

---

väärtus on 35,3 miljonit krooni ja majanduslikke raskusi ei ole võimalik saneerimismenetlusega ületada. Ettevõtja ise oli samuti arvamisel, et võlausaldajate huvide kaitseks on otstarbekas alustada pankrotimenetlust. See näitab, et väga tõenäoliselt oli maakohu sisuline seisukoht saneerimise võimatuse kohta juba algselt õigem kui ringkonnakohtu seisukoht, kes analüüsi autori arvates lähenes juhtumile mõnevõrra formaalselt.

⁶ PankRS § 1 lg 3 kohaselt on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine.

⁷ Asja vaatas läbi ka Tallinna Ringkonnakohus ja nõustus maakohu seisukohtadega.

saavutamist suure tõenäosusega mittevõimaldavat saneerimiskava ise seadusele vastavaks muutma. Sellises olukorras tuleb saneerimiskava jätta kinnitamata (Tallinna Ringkonnakohtu 16. aprilli 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-52679).

3.2. Olulisemad küsimused, mida kohus saneerimiskava kinnitamise otsustamisel hindab

Analüüsi käigus uuritud määrused olid väga erineva põhjalikkuse ja ülesehitusega, mõnel juhul käsitleti määruses kõiki saneerimiskavas kajastatud olulisi asjaolusid (SanS § 21),⁸ mõnel juhul piirdus kohus aga vaid üldsõnalise viitega kavale.

Näiteks tsiviilasjas nr 2-09-6417 on Harju Maakohus 4. juuni 2009. a määruses saneerimiskava kinnitamist põhjendanud võrdlemisi pealiskaudselt. Määruses ei ole põhjalikumalt kajastatud saneerimiskava peamisi punkte ega saneerimisabinõude valiku põhimõtteid, on vaid märgitud, et kavandatavad abinõud on lootustandvad, ettevõtja on pidanud läbirääkimisi uute investorite leidmiseks, sõlminud reorganiseerimisel loodava ettevõtte osaluse omandamiseks eellepingu, teinud märkimisväärseid pingutusi juhtimistegevuse ümberkorraldamiseks ning kaasanud oma valdkonnas rahvusvahelist juhtimiskogemust omavaid isikuid. Samuti on kohus saneerimiskava kinnitamist põhjendanud sellega, et kava on seaduslik ja võlausaldajad on kava seaduses nõutava hääldenamusega vastu võtnud.⁹ Samamoodi on kohtu motivatsioon üldist laadi ka Harju Maakohtu 5. aprilli 2010. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-70943.

Võrdlemisi napisõnaline motiveeriv osa iseloomustab ka näiteks Harju Maakohtu 4. juuni 2009. a määrust tsiviilasjas nr 2-09-7171, milles kohus märkis vaid alljärgnevat: *Saneerimiskava vastuvõtmisel ei ole rikutud võlausaldajate õigusi ja saneerimiskava vastab SanS §-s 21 ettenähtud nõuetele. Saneerimiskava vastuvõtmisel on järgitud SanS §-s 24 ettenähtud nõudeid, saneerimiskava poolt on antud nõutav arv hääli ja hääletamisel ei ole rikutud võlausaldaja õigusi. Puuduvad võlausaldajate avaldused saneerimiskava kinnitamata jätmiseks SanS § 26 tähenduses.* 28. septembril 2009 kõnealune saneerimiskava kinnitamise määrus tühistati ja saneerimismenetlus lõpetati, kuna ettevõtja ei täitnud saneerimiskavast tulenevaid kohustusi olulisel määral. Saneeritav ettevõtja möönis ka ise, et abinõud ei andnud soovitud tulemusi. Nimetatud asjas on analüüsi autori arvates tähelepanuväärne see, et väidetavalt sattus ettevõtja majandusraskustesse kinnisvaraprojekti (automüügisalong-büroohoone) finantseerimisprobleemide tõttu. Seega vaadeldaval juhul tekitas analüüsi autori arvates raskustest väljatuleku tõenäosus küsitavusi juba üksnes tegevusala tõttu (majanduskriisile on olnud iseloomulik mõningane struktuursus, mis teeb osa tegevusalade raames majandustegevuse taaskäivitamise vähem tõenäoliseks kui mõnes teises valdkonnas ja nii kinnisvaraarendus kui ka automüük kuuluvad suurima languse üle elanud valdkondade hulka).

Analüüsist nähtuvalt pööravad kohtud saneerimiskava kinnitamise lahendites tähelepanu erinevatele asjaoludele, kuid enamasti on põhitähelepanu kava kinnitamise vastu oleva võlausaldaja argumentide analüüsil,¹⁰ mõnel juhul on kohus iseseisvalt analüüsinud ka

⁸ Vt nt Harju Maakohtu 28. septembri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-23685.

⁹ 12. novembril 2010 tühistas Harju Maakohus oma määrusega tsiviilasjas nr 2-09-1253 saneerimiskava kinnitamise määruse põhjusel, et ettevõtja ei olnud asunud saneerimiskavast tulenevaid kohustusi täitma. Kohus leidis, et saneerimisabinõusid kasutades ei ole siiski võimalik ettevõtte likviidsust taastada ja teda jätkusuutlikult majandada, saneerimiskava tuleb tühistada ja saneerimismenetlus lõpetada. Seisuga 1. jaanuar 2011 on määruse staatus KIS-i kohaselt "jõustumise ootel".

¹⁰ Näiteks Harju Maakohtu 13. oktoobri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-2609.

saneerimisnõustaja toodud majanduslikke argumente, andes hinnangu saneerimise võimalikkusele.¹¹

Üldiselt võib asuda seisukohale, et enamasti on kohtu põhjendamiskohustus seda ulatuslikum, mida rohkem on saneerimiskavale esitatud vastuväiteid.

3.2.1. Võlausaldajate vastuväited. Võlausaldajate võrdne kohtlemine

Võlausaldajale on saneerimismenetluses loodud omalaadne õiguskaitsevahend – võimalus esitada avaldus saneerimiskava kinnitamata jätmiseks, mida kohus SanS § 28 lg 3 kohaselt hindab.

Kui võlausaldaja on esitanud avalduse kava kinnitamata jätmiseks, peab kohus seda kontrollima (SanS § 28 lg 3). Kava kinnitamise üle otsustav kohus peab hindama võlausaldaja halvemat kohtlemist ja seda kava kinnitamisel arvesse võtma ka siis, kui võlausaldaja ei esitanud avaldust kava kinnitamata jätmiseks, ja ka siis, kui võlausaldaja ei esitanud halvema kohtlemise suhtes üldse vormikohast vastuväidet. Sellisel seisukohal on Tallinna Ringkonnakohus, märkides, et saneerimismenetluse puhul on tegemist hagita menetlusega tsiviilkohtumenetluse seadustiku tähenduses ja hagita menetluse raames ei ole kohus seotud menetlusosaliste avalduste ja seisukohtadega ning kohtul lasub endal oluliste asjaolude kontrollimise kohustus (TsMS § 477 lg-d 5 ja 7; Tallinna Ringkonnakohtu 22. septembri 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-08-86210).

I. Niklus on saneerimisseaduse eelnõu tutvustades märkinud, et saneerimiskava vastuvõtmiseks vajaliku häälteenamuse kehtestamisel oli põhimõtteks, et arvestada tuleb nii suurimate võlausaldajate tahet kui ka võlausaldajate üldist arvamust.¹² Kuna kõigi võlausaldajate nõusolekut oleks enamasti ilmselt raske saavutada, siis jäeti sellekohane nõue eelnõust välja. Samuti peeti vajalikuks anda kohtule võimalus kinnitada saneerimiskava erandjuhul isegi siis, kui võlausaldajad seda vastu ei võta (SanS §-d 29, 30).¹³

Alljärgnevalt on analüüsis lähemalt uuritud võlausaldajate vastuväiteid saneerimiskava kinnitamisele ja seda, kuidas on kohus vastuväiteid lahendites käsitlenud.

- Võlausaldaja esitas avalduse saneerimiskava kinnitamata jätmiseks, kuna leidis, et kava on vastuoluline, ebaselge ja rajaneb osaliselt oletustel (ei ole teada, kas täiendav investeering tehakse või mitte). Samuti vaidles võlausaldaja saneerimisele vastu põhjusel, et tema arvates koheldi võlausaldajaid saneerimismenetluses ebavõrdselt, sest suurte võlausaldajate nõuded konverteeriti võlgniku osaluseks – nõude vastu otsustati võlausaldajale anda ettevõtja (aktsiaseltsi) aktsiad. Kohus leidis, et võlausaldajat ei ole kahjustatud, ja märkis, et nõude osaluseks konverteerimise n-ö negatiivset külge peaks tasakaalustama asjaolu, et lisaks põhinõudele arvestati ka kõrvalnõudeid ja võlausaldajaga seotud hotelliomanikust ettevõtja võimalikku ärihuvi edasises koostöös (Tartu Maakohtu 8. mai 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-484¹⁴).

¹¹ Näiteks Tartu Maakohtu 8. mai 2009. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-484.

¹² Eelnõus oli häälteenamuse nõue kehtiva seadusega võrreldes kõrgem – kava loeti vastuvõetuks juhul, kui selle poolt annab hääle üle poole võlausaldajatest, kellele kuulub vähemalt kolmveerand kõigist häältest (võrdle SanS § 24 lg-ga 3: kava on vastu võetud, kui selle poolt hääletas vähemalt pool kõigist võlausaldajatest, kellele kuulub vähemalt kaks kolmandikku kõigist häältest).

¹³ I. Niklus. Saneerimisseaduse eelnõust. – Juridica 2008/6, lk 374.

¹⁴ 10. juulil 2009 lõpetas Tartu Maakohus saneerimismenetluse, kuna võlgnik esitas ise pankrotiavalduse. Ettevõtja märkis kohtule esitatud avalduses, et toimuva saneerimismenetluse ning üha halveneva

- 4. septembri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-7203 selgitas Tallinna Ringkonnakohus võlausaldajate vastuväidete tähendust ja märkis: *Saneerimiskava kinnitamisel on seaduseandja omistanud otsustava tähtsuse võlausaldajate enamuse tahtele. Saneerimise otstarbekuse üle otsustavad võlausaldajad ning saneerimiskava loetakse vastuvõetuks, kui see saab piisava hulga võlausaldajate toetuse. Käesolevas asjas on saneerimiskava võlausaldajate enamuse poolt kinnitatud, mistõttu võis kohus eeldada, et selles ettenähtud abinõud võimaldavad eeldatavatel tingimustel ettevõttel majanduslikud raskused ületada. Ringkonnakohus rõhutas, et mitte igasugune võlausaldajate erinev kohtlemine ei anna alust jätta saneerimiskava kinnitamata, vaid ainult oluliselt ebavõrdne kohtlemine.*¹⁵
- Tsiviilasjas nr 2-09-13865 esitas kinnisvaraarendusega tegeleva ettevõtja saneerimismenetluses võlausaldajaks olev pank avalduse kava kinnitamata jätmiseks, kuna leidis, et ettevõtte majandusliku olukorra paranemine ja kasumlikkuse taastamine põhineb üksnes ootustel ja lootustel, et ehk kinnisvara hinnad kunagi tulevikus tõusevad. Võlausaldaja märkis, et ettevõtjal on juba kuue kuu jooksul puudunud rahalised vahendid olemasolevate laenukohustuste jooksvaks teenindamiseks, rääkimata rahalistest vahenditest, mis oleksid vajalikud arendusprojektide jätkamiseks. Harju Maakohus leidis 4. juuni 2010. a määruses, et saneerimiskava on vaja kinnitada just põhjusel, et sellega püütakse parandada äriühingu kasumlikkust ning taastada kõigi võlausaldajate nõuete ümberkujundamise kaudu likviidsus ja jätkusuutlik majandamine.¹⁶
- 29. septembri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-27497 väljendas Harju Maakohus seisukohta, et võlausaldaja huvid ei ole võrreldes teiste samasse rühma kuuluvate võlausaldajatega kahjustatud, kui kõigil säilitatakse põhinõue ja vähendatakse kõrvalnõuded nullini.
- 26. juuni 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-1224 märkis Harju Maakohus, et võlausaldajate rühmadesse jaotamise põhieesmärgiks on tagada ühesuguste huvide ja õigustega võlausaldajate võrdne kohtlemine. Kavas olid võlausaldajad jagatud nelja rühma: AS Swedbank (I rühm), teised krediidasutused, sh vastuväite esitanud võlausaldaja (II rühm), nn omanikfirma (III rühm) ja ülejäänud võlausaldajad (IV rühm). AS-i Swedbank põhinõuet vähendati 46% ja nähti ette nõude rahuldamine ühekordse maksega augustis 2009; teiste krediidasutuste põhinõudeid vähendati 42%, kuid nähti ette maksete osaline ajatamine; omanikühingu põhinõuet vähendati 100% ning ülejäänud võlausaldajate põhinõudeid 59%. Selles tsiviilasjas leidis maakohus, et ei ole põhjendatud kommertsandiga tagatud nõude (st AS-i Swedbank nõude) eelistamine teistele pandiga tagatud nõuetele, kõik krediidasutused oleks tulnud paigutada ühte rühma ja kohelda neid nõuete ümberkujundamisel võrdselt. Tallinna Ringkonnakohus selle seisukohaga ei nõustunud ja leidis 10. märtsi 2010. a määruses,

---

majanduskeskkonna tingimustes on selgunud, et saneerimine ei aita tegevust jätkata ega püsivat maksejõuetust vältida.

¹⁵ 20. mail 2010 lõpetas Pärnu Maakohus ettevõtja saneerimismenetluse põhjusel, et ettevõtja on püsivalt maksejõuetu. Analüüsi autori arvamus kohaselt võib vaadeldaval juhul olla maksejõuetuse saabumisele olulisel määral kaasa aidanud saneerimiskava kinnitamise kohtuvaidlus ja sellega kaasnenud õiguslik ebamäärasus – võib eeldada, et võimalik tulevane finantseerija ei soovinud sõlmida lepinguid enne, kui oli selge, kas kava kinnitatakse või mitte.

¹⁶ Tallinna Ringkonnakohus küll tühistas 2. septembri 2009. a määrusega maakohu määruse, kuid kuna tühistamise põhjuseks oli kava esitamise tähtaja rikkumine, siis ei andnud ringkonnakohus võlausaldaja vastuväidetele hinnangut.

et tegemist ei ole võlausaldajate oluliselt ebavõrdse kohtlemisega ega ühe võlausaldaja eelistamisega teisele.¹⁷

- Tsiviilasjas nr 2-08-86210 asus Tallinna Ringkonnakohus 22. septembri 2009. a määruses¹⁸ seisukohale, et võlausaldaja halvem kohtlemine võib esineda juhul, kui ühe rühma raames on osa võlausaldajaid kvalifitseeritud strateegilisteks ja osa mittestrateegilisteks ning vastavalt sellele jaotusele kujundatakse strateegiliste võlausaldajate nõuded ümber väiksemas mahus kui mittestrateegiliste võlausaldajate omad (st säilitatakse põhinõue täies ulatuses, samal ajal kui mittestrateegilistel võlausaldajatel vähendatakse põhinõuet 50%).¹⁹
- Tsiviilasjas nr 2-09-2609 vaidles saneerimiskava kinnitamisele vastu võlausaldajast pank, leides, et tema huve on kavaga kahjustatud, kuna panga nõuet tagab pant ning seetõttu oleks tema nõue tulnud analoogselt pankrotimenetlusega saneerimiskavast välja jätta. Pank oli arvamusel, et juba sissenõutavaks muutunud nõude tasumise tähtaja pikendamine ja pandiõiguse maksmapanemise piiramine neljaks aastaks on ebanõistlik ja kahjustav. Harju Maakohus selle seisukohaga ei nõustunud ja leidis, et võlausaldaja huve ei ole oluliselt kahjustatud – on arvestatud pandiga tagatud nõude prioriteetsust ja nähtud ette, et panga ümberkujundatud nõue kustutatakse enne teiste võlausaldajate nõudeid. Pankrotiseadusest analoogia korras lähtuda ei saa ning saneerimiskava tuleb kinnitada. Samuti oli maakohus seisukohal, et pandipidajale eristaatuse andmine tähendaks sisuliselt seda, et kinnisvara arendusega tegelevatel ettevõtjatel, kellele on antud laenu kinnisvara tagatisel, ei tekiks saneerimise võimalust.²⁰ Tallinna Ringkonnakohus aga asus teistsugusele seisukohale, märkides 7. mai 2010. a määruses, et saneerimiskava tuleb jätta kinnitamata põhjusel, et kava näeb ette panga kasuks hüpoteekidega koormatud kinnisasjade müügi ning müügi tulemist kulude katmise ja investeringute tegemise. Ringkonnakohus leidis, et saneerimine on neis tingimustes võimalik ainult juhul, kui võlausaldaja-pank on nõus oma hüpoteekidest loobuma. Kuna pank sellega ei nõustunud, siis ei ole saneerimine võimalik.²¹
- Tsiviilasjas nr 2-09-30105 märkis Harju Maakohus 13. novembri 2009. a määruses, et kahe panga nõudeid ei saa automaatselt lugeda samalaadseteks, kui nõuded on tekkinud eri alustest (pangalaen, võlakirjad), nõuete tähtjad on erinevad ja need on olnud erinevalt tagatud. Võlausaldaja-pank tõi selles asjas ühe vastuväitena esile asjaolu, et hüpoteegi kustutamine ei ole saneerimiseaduse järgi kohane nõude ümberkujundamise viis ja ilma hüpoteegipidaja nõusolekuta ei saa hüpoteeki kustutada. Kohus leidis, et SanS § 22 lg 1 ei anna ammendavat loetelu nõude ümberkujundamise viisidest ja ei ole välistatud muud nõude ümberkujundamise viisid,

---

¹⁷ 5. mail 2010 lõpetas Harju Maakohus ettevõtja saneerimismenetluse. Ettevõtja avalduse kohaselt ei olnud saneerimisabinõusid kasutades võimalik ettevõtte likviidsust taastada ja teda jätkusuutlikult majandada ning võlausaldajate huvide kaitseks oli otstarbekas alustada pankrotimenetlust.

¹⁸ Määrus on jõustunud.

¹⁹ Seaduse kohaselt võib saneerimiskavas ette näha, et võlausaldajate nõuded rahuldatakse võlausaldajate rühmade kaupa. Ühe rühma moodustavad ühesuguste õigustega võlausaldajad. Rühmade moodustamise alused ja põhjendus esitatakse saneerimiskavas (SanS § 21 lg 2).

²⁰ Harju Maakohtu 18. mai 2009. a määrus.

²¹ Esitatud määruskaebuse jättis Riigikohus 25. augustil 2010 menetlusse võtmata.

milles võlausaldajad on kokku leppinud.²² Samuti leidis kohus, et ühe võlausaldaja huvide olulist kahjustamist vaadeldaval juhul ei esine. Võlausaldajate vastu võetud saneerimiskava kohaselt otsustati nõuded ümber kujundada selliselt, et kõik pandiõigused peale esimese järjekoha hüpoteegi AS-i Swedbank kasuks lõppesid. Saneerimiskavas nähti ette AS-i SEB Pank kasuks seatud pandiõiguse lõpetamine ja teise järjekoha hüpoteegi kustutamine kinnistusraamatust ning tehti ettepanek vastava õigusliku tagajärje saavutamiseks hüpoteek kinnistusraamatust kustutada. Kinnistusraamatu seaduse § 34¹ lg-te 1 ja 7 kohaselt ei ole kinnistusraamatusse kande tegemiseks puudutatud isiku nõusolek vajalik, kui kande tehakse kohtumääruse alusel. Kohus märkis, et alternatiiviks olev pankrotimenetlus seiskaks majandustegevuse ning see ei oleks kokkuvõttes ühegi võlausaldaja huvides, isegi kui pankrotimenetluses saaksid võlausaldajate nõuded osaliselt rahuldatud. Pikemas perspektiivis, leidis kohus, on kogu majandusele olulisem äriühingu säilimine. Maakohus oli seisukohal, et võlausaldaja jaoks on n-õ tagatiseks ka põhimõte, et osal juhtudel, kui kava täitmine ei õnnestu, on saneerimiseseadusega ette nähtud võimalus saneerimismenetluse ennetähtaegselt lõpetada ja SanS § 44 lg 1 kohaselt langevad saneerimismenetluse ennetähtaegse lõpetamise või saneerimiskava tühistamise korral tagasiulatuvalt ära kõik saneerimismenetluse algatamise tagajärjed.²³

- Võlausaldajaks olev pank esitas avalduse saneerimiskava kinnitamata jätmiseks ka tsiviilasjas nr 2-09-21196, kuna leidis, et saneerimiskava vastuvõtmisega ettevõtjaga seotud isikute poolt, kellele kuulub 2/3 häältest, rikuti panga kui ettevõtjaga mitteseotud võlausaldaja õigusi ja et praegusel juhul on ettevõtjaga seotud tagamata nõuetega võlausaldajad sisuliselt otsustanud pandiga tagatud nõudega võlausaldaja nõude ümberkujundamise. Võlausaldaja arvates ei ole pandiga tagatud nõuet ilma pandipidaja nõusolekuta võimalik vähendada. Lisaks heitis pank saneerimiskavale ette ka seda, et panga nõue oli ajatatud liiga pikaks tähtajaks. Pärnu Maakohus kinnitas saneerimiskava 16. novembri 2009. a määrusega vaatamata panga vastuväidetele. Määruses tegi kohus etteheiteid hoopis pangale, märkides, et *just võlausaldaja tegevus viis avaldaja saneerimisavalduse esitamisele. Jäik, paindumatu, kitsas oma õiguse ajamine, kliendi huvidega mittearvestamine pole kooskõlas SanS §-s 2 tooduga. Olukorras, kus avaldajal on vara 152 milj krooni ringis ja võlausaldaja oma 30 milj kroonise nõude juures, nagu tuleneb asja materjalidest, seab poolte vahelise kokkuleppe juures kolmandaid isikud puudutavaid tingimusi, pole kuidagi vastavuses heade äritavadega ega oma kliendi abistamisega.* Maakohus märkis lahendis, et saneerimis- ja pankrotimenetlus ei saa võlausaldaja seisukohast olla käsitletavad ühesuguselt. Esimest abinõu nimetas kohus juriidilise isiku ravimiseks, teist aga *matmiseks seaduslikul viisil.* Maakohus leidis, et kuna saneerimismenetluse ja pankrotimenetluse eesmärgid on erinevad, siis ei ole osa isikute lähikondsusel tähendust ja erinevalt pankrotimenetlusest ei tähenda lähikondsus, et automaatselt peaks eeldama teiste võlausaldajate õiguste rikkumist (vt RKTkm 18.11. 2009 nr 3-2-1-122-09, p 18). Samuti oli maakohus seisukohal, et SanS mõtte kohaselt ei anna

---

²² Niisugust seisukohta on oma 11. novembri 2009. a määruses nr 3-2-1-122-09 (p 17) avaldanud ka Riigikohus, viidates põhimõttele, et SanS annab saneerimisabinõude mitteammendava loetelu.

²³ Saneerimiskavale vastu vaielnud võlausaldaja-pank esitas asjas ka määruskaebuse, kuid loobus sellest apellatsiooniasemes (Tallinna Ringkonnakohtu 23. augusti 2010. a määrus).

nõude pandiga tagamine eelist teiste võlausaldajate ees ega keela pandiga tagatud nõude käsitlemist saneerimiskavas.²⁴

- Lähikondsete kui eraldi võlausaldajate rühma kohta asus teistsugusele seisukohale Harju Maakohus 12. oktoobri 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-12156. Kohus analüüsis võlausaldajate võrdse kohtlemise tähendust ja leidis, et olukord, kus võlausaldajateks on tagatud nõuetega võlausaldajad (sh esimese ja teise järjekoha hüpoteegiga tagatud nõuetega võlausaldajad), samuti tagamata nõuetega võlausaldajad ning ettevõtja lähikondsed ja võlausaldajaid formaalselt rühmadesse ei jaotata, kuigi võlgade ümberkujundamise abinõud on erinevad ja toimub ühine hääletus, on vastuolus saneerimisseaduse eesmärgiga, kui võrd võlausaldajatel on tulenevalt eeltoodust erinevad õigused. Kohus leidis, et lähikondseks olevad võlausaldajad oleksid pidanud võrreldes teiste võlausaldajatega kuuluma eraldi rühma ning ettevõtja lähikondsete hääled ei saa olla määravaks teiste võlausaldajate nõuete ümberkujundamisel. Kohus märkis, et SanS eelnõu seletuskirja kohaselt on võlausaldajate rühmadesse jaotamise põhieesmärgiks **tagada ühesuguste huvide ja õigustega võlausaldajate võrdne kohtlemine**. Ettevõtja lähikondsetel on kohtu arvates selgelt ühesugused huvid, mis eristavad neid võlausaldajaid teistest võlausaldajatest.

Analüüsi autori arvates ei ole olukord, kus ettevõtjaga seotud isikuteks olevate võlausaldajate hääletage otsustatakse saneerimiskava kinnitamine, tõepoolest automaatselt rikkumiseks. SanS § 28 lg 5 p 2 võimaldab kohtul jätta saneerimiskava kinnitamata, kui saneerimiskava alusel koheldaks võlausaldajat võrreldes teiste võlausaldajatega oluliselt halvemini. Seega ei saa võlausaldaja oma vastuväidetes tugineda mitte sellele, et saneerimiskava on vastu võetud seotud isikute hääletage, vaid eelkõige omaenda õiguse rikkumisele või muule seaduses sätestatud rikkumisele. Vastavalt asjaoludele võivad lähikondsete huvid ja nende nõuete jaoks kehtestatud saneerimisabinõud kahjustada teisi võlausaldajaid ja sel juhul peab kohus sekkuma. Mingit üldist seisukohta, milline peaks lähikondsete õiguslik seisund saneerimismenetluses olema, kohtupraktikas siiski välja kujunenud ei ole.

Praktikast nähtuvalt on peamised vastuväidete esitajad pangad. Probleemiks on see, et pangad omistavad nende nõudeid tagavale pandile kohati samasuguse pooleldi "müütilise" tähenduse, nagu Maksu- ja Tolliamet seda varem üritas teha maksuvõlgade suhtes. Küll leitakse, et pandiga tagatud nõue peaks ümberkujundatavate nõuete hulgast üldse välja jääma, küll ollakse seisukohal, et kõik pandipidajad peaksid olema võrdselt koheldud. Samuti on probleemiks hüpoteegi ümberkujundamise lubatavus. Nimetatud küsimustes puuduvad ka Riigikohtu selged juhised. Ebaselge on ka see, millisel alusel on rühmade moodustamine lubatud ja millisel alusel mitte, samuti see, kas esineb olukordi, kus rühmad kindlasti peab moodustama (st olukordi, kus rühmade moodustamata jätmine võimaldab osa võlausaldajate huve oluliselt kahjustada) või on see alati saneerimiskava koostajate vaba valik. Riigikohtu seisukoha kohaselt ei ole rühmade moodustamine kohustuslik.

Mis puudutab põhimõtet, et maksunõue on saneerimismenetluses ümber kujundatav, siis alates ajast, mil Riigikohus seda seisukohta väljendas, on esimese ja teise astme kohtud samast seisukohast üldiselt ka juhindunud.²⁵ Enne seda tekkis viidatud probleem peaaegu igas vaidluses ja kohtud kohaldasid seadust erinevalt.

---

²⁴ Võlausaldaja-pank esitas saneerimiskava kinnitamise määruse peale ka määruskaebuse, ringkonnakohtus aga sõlmisid võlausaldaja ja ettevõtja kompromissi, mille ringkonnakohtus 13. mail 2010 määrusega kinnitas.

²⁵ Erandiks oli Pärnu Maakohtu 7. juuni 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-10-2451, kusjuures maakohtu määrus isegi viitab Riigikohtu määrusele, kuid valesti.

Seega võib järeldada, et kuigi saneerimismenetluse puhul rõhutatakse sageli, et selles menetluses peaksid ettevõtja huvid olema esiplaanil võrreldes võlausaldajate üksikhuvidega, ei ole võlausaldajatest möödaminek saneerimismenetluse ideoloogiliseks aluseks ja seda ei toeta ka kohtupraktika – mitmetes lahendites rõhutatakse õigesti, et ilma olulisemate võlausaldajate toeta ei ole ettevõtjat võimalik efektiivselt saneerida.

3.2.2. Ettevõtja majanduslik seisund

Analüüsi käigus uuritud kohtulahendid paistavad silma sellega, et lähtuvad üldjuhul eeldusest, et saneeritav ettevõtja on tegutsev ühing. Ettevõtja majanduslikule seisundile lahendis antav hinnang on esitatud erineva põhjalikkusega.²⁶ Kohtud viitavad kavas tavaliselt asjaolule, et ettevõtja tulud ja müüginahud on vähenenud. Omakapitali seisu lahendites üldjuhul ei kirjeldata. Analüüsi autori arvates peaks majandusliku seisundi kirjeldus andma selgemat teavet vähemalt selle kohta, milline on ettevõtja vara ja kohustuste vahekord.

Tallinna Ringkonnakohus on 7. mai 2010. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-2609 märkinud, et **kohus peab saneerimiskava kinnitamisel muu hulgas hindama, kas ettevõtet on võimalik saneerida, see tähendab, kas saneerimise käigus on võimalik täita SanS §-s 2 toodud eesmärged ja ületada majanduslikke raskusi, taastada ettevõtte likviidsus ja jätkusuutlik majandamine.** Ringkonnakohus rõhutas, et saneerida saab sellist ettevõtjat, kelle maksejõuetuse tekkimine **tulevikus** on tõenäoline (SanS § 7 lg 2 p 1), mitte aga ettevõtjat, kes juba on maksejõuetu.²⁷ Saneerimisabinõude rakendamine on võimalik vaid ettevõtja suhtes, kes ei ole püsivalt maksejõuetu. Kuna saneerimiskava kinnitamise otsustab kohus hagita menetluses, ei ole kohus saneerimiskava kinnitamisel seotud menetlusosaliste esitatud taotluste ja asjaoludega ega hinnanguga nendele asjaoludele, kui seadusest ei tulene teisiti (TsMS § 477 lg 5). Hagita menetluses peab kohus TsMS § 477 lg 7 kohaselt kontrollima avalduse vastavust seadusele ja avalduse tõendatust ka juhul, kui avalduse kohta ei ole vastuväiteid esitatud.

Ringkonnakohus viitas kohtu kohustusele uurida ettevõtja maksejõulisusega seotud asjaolusid piisava põhjalikkusega ja märkis, et **ainuüksi see, et ettevõtja suhtes ei ole alustatud pankrotimenetlust, ei näita ettevõtja maksejõulisust.** Maksejõulisuse tuvastamiseks tuleb anda hinnang ettevõtja varadele ja kohustustele ning hinnata äritegevuse tulemuslikkust. Tuleb hinnata, kui palju nõuetest on muutunud või muutuvad lähemal ajal sissenõutavaks ja kas ettevõtja varad on likviidsed, et katta nõuded. Viidatud kohtuasjas oli üheks edukat saneerimismenetlust välistavaks argumendiks asjaolu, et ettevõtja tegevusvaldkonnaks on kinnisvaraarendus. Ringkonnakohus märkis, et praeguses majandussituatsioonis ei ole kinnisvaraturu elavnemist lähemas tulevikus ette näha, mistõttu on kinnisvara müük kõrgemate hindadega vähe tõenäoline. Kuigi saneerimisnõustaja tugines oma arvamuses kinnisvaraturu elavnemisele, ei olnud võimalik aru saada, millel see seisukoht põhineb.

Saneerimisavalduse esitamise hetkeks ei tohi olla tekkinud makseraskust maksete katkemise tähenduses, sest saneerimine ei ole pankrotimenetluse alternatiiv, mida võiks kohaldada maksejõuetu äriühingu suhtes, vaid üksnes abinõu ähvardava maksejõuetuse tekkimise vastu (Tallinna Ringkonnakohtu 19. oktoobri 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-59963).

---

²⁶ Näiteks Harju Maakohtu 4. juuni 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-7171 ei ole saneeritava ettevõtja majandusseisule lahendis õigupoolest hinnangut antudki, kirjeldatud on vaid mõningaid ettevõtja täitmata kohustusi ja poolelijäänud äriprojekte.

²⁷ SanS § 40 lg 2 kohaselt lõpetab kohus saneerimismenetluse, kui selgub, et ettevõtja on püsivalt maksejõuetu või muu saneerimismenetluse algatamise eeldus on ära langenud.

Mõnel juhul jääb arusaamatuks, kuidas on väga lühikese ajaga väidetavalt lootustandev ja saneerimist võimaldav seis ikkagi muutunud pankrotiseisuks. Sellises olukorras jääb püsima kahtlus, kas pankrotiolukord ei olnud siiski olemas juba kava kinnitamise hetkel. Näiteks kinnitas Pärnu Maakohus 12. augustil 2010 ettevõtja saneerimiskava, pidades majandusraskustest väljatulekut realistlikuks, kuid 18. novembril samal aastal kuulutati välja ettevõtja pankrot. Saneerimismenetluse lõpetamise ja pankroti väljakuulutamise määruses on märgitud, et *vähemalt alates 2010. a septembrist on tegemist alalise maksejõuetusega*. Pankrotimääruse kohaselt ei õnnestunud pärast kava kinnitamist saada loodetud uusi objekte, samuti ei õnnestunud välja üürida võlgniku kasutuses olevaid tühje ruume, mis oleksid toonud võlgnikule juurde käibevahendeid. Vara oli võlgnikul sel hetkel 3,7–4,7 miljoni krooni väärtuses, kohustusi aga 10 miljonit krooni ning analüüsi autori arvates on väheusutav, et niisugune seis kujunes saneerimiskava kinnitamise järel mõne nädala jooksul.

3.2.3. Võlausaldajate poolt vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamise võimalikkus

Kohtupraktikas on ette tulnud ka olukordi, kus saneerimist on ebatõenäoliseks pidanud nii võlausaldajad kui ka saneerimisnõustaja, kuid ettevõtja soovib siiski saneerimist ja saneerimiskava esitatakse kohtule kinnitamiseks. Tsiviilasjas nr 2-09-29139 oli tegemist just sellise juhtumiga. Harju Maakohus määras saneerimiskava täiendavaks hindamiseks kaks eksperti, kes mõlemad asusid samuti seisukohale, et rakendatavatest saneerimisabinõudest ei piisa saneerimise eesmärkide täitmiseks ja et ettevõtte saneerimine on pigem ebatõenäoline kui tõenäoline. Ekspertide arvamusele tuginedes ning arvestades asjaoluga, et saneerimine ei ole võimalik ilma suuremate võlausaldajate toeta, jõudis kohus 19. jaanuari 2010. a määruses järeldusele, et saneerimiskava tuleb jätta kinnitamata.

Tsiviilasjas nr 2-09-29899 rõhutas Tallinna Ringkonnakohus, et SanS § 2 sisust tulenevalt **peavad saneerimise kaudu rakendatavad abinõud võimaldama võlausaldajate nõuete rahuldamist võlgniku majandustegevuse jätkamise kaudu ja andma võlausaldajatele lootust nõuete rahuldamiseks sobivamas proportsioonis kui pankrotimenetluses**. Selles asjas hindasid võlausaldajad nõuete saatust saneerimiskava kinnitamata jätmisel ja hääletasid kava kinnitamise vastu. Kuna võlausaldajad pidasid saneerimist lootusetuks ja ka kohtule arvamuse andnud ekspertide seisukoha järgi ei olnud ettevõtte jätkusuutlik majandamine esitatud kava alusel usutav, siis leidsid nii Harju Maakohus²⁸ kui Tallinna Ringkonnakohus,²⁹ et saneerimiskavas toodud abinõudega ei ole võimalik võlgniku majandusraskusi vajalikul määral leevendada.

Harju Maakohtu 2. juuni 2010. a määruse kohaselt tsiviilasjas nr 2-10-556 on kava kinnitamata jätmise põhjuseks samuti olnud asjaolu, et kava jäi võlausaldajate poolt vastu võtmata ning saneerimisnõustaja ei toetanud kava kinnitamist, kuivõrd ilma peamiste võlausaldajate toeta ei ole saneerimiskava võimalik rakendada. Kohus leidis, et olukorras, kus ettevõtja ei ole esitanud SanS §-s 29 ette nähtud selget avaldust, ei ole vaja määrata ka eksperte.³⁰

3.3. Ekspertide õiguslik seisund

Ekspertide õigusliku seisundi kohta on kohtupraktikas rõhutatud näiteks seda, et ekspertide pädevusse ei kuulu ettevõtja ega võlausaldajate nõustamine ega abistamine ning seetõttu ei

²⁸ Harju Maakohtu 5. jaanuari 2010. a määrus.

²⁹ Tallinna Ringkonnakohtu 31. märtsi 2010. a määrus.

³⁰ SanS § 31 lg 1 kohaselt peab kohus eksperdid nimetama määruses, millega kohus võtab menetlusse ettevõtja avalduse kinnitada saneerimiskava, mille võlausaldajad on jätnud vastu võtmata.

ole asjakohane määruskaebustes sisalduv kriitika ekspertide aadressil. Ekspertide ülesandeks on anda majanduslik hinnang saneerimiskavale, mingeid täiendavaid seletusi ta ettevõtjalt ega võlausaldajatelt võtma ega nendega kontakteeruma ei pea. Kohtu määratud eksperdid peavad tegutsema saneerimiskava kontrollimisel sõltumatult. Ka saneerimisseaduse seletuskirjast tulenevalt on eksperdi ülesanne, erinevalt saneerimise nõustajast, üksnes kohtu abistamine (Tallinna Ringkonnakohtu 19. oktoobri 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-59963).

Ekspertidel on lubatud anda ka ühishinnang ja selline toiming iseenesest ei avalda mõju ekspertide erapooletusele (Tallinna Ringkonnakohtu 23. augusti 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-58203).

3.4. Protseduuriliste rikkumiste mõju saneerimiskava kinnitamise võimalikkusele

3.4.1. Häälte arvestus

Üheks kohtu kohustuseks on kontrollida saneerimiskava vastuvõtmise menetluse vastavust seaduses sätestatud protseduurinõuetele. Näiteks tsiviilasjas nr 2-09-57352 tühistas Tallinna Ringkonnakohus 4. mai 2010. a määrusega Harju Maakohtu 22. veebruari 2010. a määruse, kuna **maakohus eksis võlausaldajate häälte arvestusel**. Ringkonnakohus leidis, et sellises olukorras ei jää üle muud kui saneerimiskava kinnitamise määrus tühistada ja saneerimismenetlus lõpetada, sest kui saneerimiskava poolt ei ole antud nõutav arv häáli, ei ole võlausaldajad saneerimiskava vastu võtnud ja see tuleb jätta SanS § 28 lg 5 p 4 alusel kinnitamata. Avaldust vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamiseks SanS § 29 alusel ettevõtja kohtule ei esitanud.

3.4.2. Tähtaja rikkumised

Suhteliselt palju oli analüüsitud lahendite hulgas juhtumeid, kus saneerimiskava kinnitamise määruse tühistamise põhjustas kava esitamise tähtaja rikkumine. **Selliseid rikkumisi oli kahte liiki – esiteks juhtumid, kus kohus pikendas ise kava esitamise tähtaega ja määras pikema tähtaja, kui seadus maksimaalselt võimaldab, ja teiseks olukorrad, kus ettevõtja esitas kava hilinemisega.** Nii mõnelgi juhul hilineti vaid üks-kaks päeva. Nagu eespool viidatud, on Riigikohus 11. mail 2010 asunud seisukohale, et tähtaja rikkumise tagajärjeks peab olema kohtumäärue tühistamine (RKTKm 3-2-1-28-10, p 14).

21. detsembri 2009. a määrusega tsiviilasjas nr 2-09-9458 kinnitas Harju Maakohus võlausaldajate poolt vastu võtmata saneerimiskava. 17. mai 2010. a määrusega tühistas Tallinna Ringkonnakohus maakohtu määruse võlausaldaja määruskaebuse alusel põhjusel, et maakohus pikendas ebaõigesti saneerimiskava esitamise tähtaega üle seaduses sätestatud tähtaja. Ringkonnakohus lõpetas saneerimismenetluse SanS § 39 lg 2 p 9 ja § 42 alusel põhjusel, et saneerimiskava ei esitatud maakohtule seaduses ettenähtud tähtaja jooksul. Maakohtu seisukoha järgi määrab kohus SanS § 10 lg 2 p 3 alusel kava kohtule esitamise tähtaja ja võib seda TsMS §-st 64 lähtudes omal algatusel ka pikendada.³¹ Tähtaja pikendamise taotluse esitas saneerimise nõustaja ja selle eesmärgiks oli saada juurde aega kava kinnitamise taotluse ettevalmistamiseks ja ettevõtte saneerimiseks vajalike toimingute tegemiseks. Maakohus pikendas saneerimiskava esitamise tähtaega mitu korda.³²

---

³¹ TsMS § 64 kohaselt võib kohus tema määratud menetlustähtaega põhjustatud avalduse alusel või omal algatusel mõjuval põhjusel pikendada, poolte kokkuleppel on võimalik muuta ka seaduses sätestatud tähtaega.

Ringkonnakohus viitas oma määruse põhjendustes Riigikohtu 11. mai 2010. a lahendile tsiviilasjas nr 3-2-1-28-10.

Tsiviilasjas nr 2-09-13865 tühistas Tallinna Ringkonnakohus 2. septembri 2009. a määrusega Harju Maakohtu saneerimiskava kinnitamise määruse ja lõpetas saneerimismenetluse põhjusel, et saneerimiskava esitati kohtule hilinenult (kava esitamise tähtaeg oli 29. juuni, see esitati aga 30. juunil). Samasugune rikkumine oli aluseks maakohtu määruse tühistamisele ka tsiviilasjas nr 2-09-63578³³ ja tsiviilasjas nr 2-09-1952³⁴.

Tsiviilasjas nr 2-09-60606 esitati määruskaebus Pärnu Maakohtu 15. märtsi 2010. a määruse peale Tallinna Ringkonnakohtule põhjusel, et rikutud oli saneerimiskava kohtule kinnitamiseks esitamise tähtaega.³⁵ Tallinna Ringkonnakohus tühistas 28. juuni 2010. a määrusega maakohtu määruse ja lõpetas saneerimismenetlus SanS § 39 lg 2 p 9 ning § 42 alusel. Ringkonnakohus märkis, et kui kohus ei järgi seaduses sätestatud tähtaega ja määrab pikema tähtaja kui 60 päeva, tuleb seda lugeda menetlusnormi rikkumiseks, millele saab esitada vastuväite TsMS § 333 järgi.³⁶ Samas leidis ringkonnakohus, et seadusega sätestatud piirtähtaja ületamist ei ole siiski põhjust pidada tsiviilkohtumenetluse olulise põhimõtte rikkumiseks, sest see on sätestatud eelkõige võlausaldajate huvide kaitseks ja kui võlausaldaja vastuväidet kohtu tegevusele ei esita, oleks heas usus tegutsemise põhimõtte (TsMS § 200 lg 1) vastane, kui võlausaldaja, teades tähtaja rikkumisest, laseb ära teha mahuka töö saneerimiskava koostamiseks, kuid hiljem esitab tähtaja rikkumise vastuväite eesmärgiga nurjata kava kinnitamine kohtus. Ringkonnakohus leidis, et saneerimismenetlus tuleb siiski lõpetada põhjusel, et avaldaja ei pidanud kinni kohtu määratud tähtajast kava esitamiseks – kava oleks tulnud kohtule esitada hiljemalt 15. veebruaril 2010, esitati aga 17. veebruaril 2010 (SanS § 39 lg 2 p 9 ja § 42). Seega viitas ringkonnakohus asjaolule, et võlausaldaja ei saa tähtaja rikkumisele küll hiljem määruskaebuses tugineda, kuid kohus peab tähtaja rikkumisele siiski reageerima ja määruse tühistama.

Eelnevast nähtub, et üldiselt järgib ringkonnakohtute praktika protseduuriliste rikkumiste tagajärgede osas Riigikohtu seisukohti. Kohtupraktika pöörab tähtaja rikkumistele suurt tähelepanu ja saneerimiskava hilinenud esitamine on kava kinnitamise määruse kõrgemas instantsis tühistamise aluseks ka juhul, kui võlausaldajad saneerimisele ega kavale vastu ei vaidle. Analüüsi autori arvates on aga omaette küsimus, kas juba alustatud saneerimismenetluse n-ö tagasipööramine on tähtaja mõnepäevase ületamise seisukohast proportsionaalne õiguslik tagajärg.

---

³² Harju Maakohus algatas selles asjas saneerimismenetluse 13. märtsil 2009 ja määras saneerimiskava esitamise tähtajaks esialgu 4. mai 2009. 15. aprilli 2009. a määrusega pikendas maakohus saneerimiskava esitamise tähtaega ja määras uueks tähtajaks 12. mai 2010, mis oli kooskõlas SanS § 10 lg-s 3 sätestatud maksimaalse tähtajaga (60 päeva). 12. mai 2009. a määrusega pikendas maakohus saneerimiskava esitamise tähtaega kuni 29. maini 2009, mis aga väljus juba maksimaalse võimaliku tähtaja piirest.

³³ Harju Maakohtu ja Tallinna Ringkonnakohtu määrused on tehtud vastavalt 13. aprillil ja 27. juulil 2010.

³⁴ Viru Maakohtu ja Tartu Ringkonnakohtu määrused on tehtud vastavalt 22. septembril ja 16. detsembril 2009.

³⁵ Maakohus kinnitas võlausaldajate poolt häälteenamusega vastu võetud saneerimiskava, ükski võlausaldaja ei esitanud avaldust kava kinnitamata jätmiseks. Määruskaebuse esitas võlausaldaja-pank.

³⁶ TsMS § 333 kohaselt võib menetlusosaline esitada vastuväite kohtu tegevusele menetlussätte rikkumisel ja kui menetlusosaline ei esita vastuväidet hiljemalt kohtuistungil lõpus, kus rikkumine toimus, või rikkumisele järgnenud esimeses kohtule esitatud menetlusedokumendis, olgugi et menetlusosaline teadis või pidi viga teadma, ei saa ta vastuväidet hiljem esitada. Vastuväite esitamata jätmisel ei või menetlusosaline tugineda veale kohtu tegevuses ka kohtulahendi peale edasi kaevates, v.a juhul, kui rikuti tsiviilkohtumenetluse olulist põhimõtet.

3.5. Menetlusökoonoomia

18. augusti 2009. a määruses tsiviilasjas nr 2-09-10944 asus Tartu Ringkonnakohus seisukohale, et juhul, kui maakohus on kinnitanud saneerimiskava ning selle määruse peale on edasi kaevatud, ei pea apellatsioonikohus kontrollima maakohu määruse põhjendusi saneerimiskava kinnitamata jätmise osas, kui õiguslik olukord on muutunud ja vahepeal on saabunud ettevõtja maksejõuetus. **Asjaolu, et võlausaldajate seisukohad kava kinnitamata jätmise esialgsete põhjenduste kohta puuduvad, ei takista ringkonnakohut andmast hinnangut saneerimiskava kinnitamise võimalikkuse kohta määruse tegemise aja seisuga.** Ringkonnakohus märkis täiendavalt, et kui ettevõtja ei soovi saneerimismenetluse jätkumist, siis ei takista pankrotimenetluse algatamise otsustamist ka võimalik edasikaebamine saneerimisasjas tehtud määruse peale.

3.6. Saneerimiskava kinnitamise vaidlustamine

Saneerimisavalduse esitanud ettevõtja võlausaldajad on puudutatud isikuteks TsMS § 663 lg 3 tähenduses. Sellele viitab otseselt ka SanS § 37 lg 3 koosmõjus sama sätte lg-ga 1, mille kohaselt võib määruse peale, millega saneerimiskava kinnitatakse või jäetakse kinnitamata, esitada määruskaebuse nii ettevõtja kui ka iga võlausaldaja, kelle õigusi saneerimiskavaga mõjutatakse. Seega peab maakohu määruse vaidlustamisel kohus küsima kõigi võlausaldajate arvamust määruskaebuse kohta. Kui kohus küsib arvamust vaid vastuväite esitanud võlausaldajalt, siis on maakohu menetlustoimingud puudulikud (Tallinna Ringkonnakohtu 4. juuni 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-43757 ja 7. juuni 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-64454).

Kokkuvõte

Saneerimiskava kinnitamise kasuks rääkivatest olulistest argumentidest võib analüüsitud kohtupraktika põhjal tuua välja alljärgnevad:

- ettevõtja finantseerimise tagamine (täiendavate investeeringute ja kapitali kaasamise võimalused),
- tegevuse jätkamise võimalused (kehtivate lepingute, vajalike seadmete, vahendite ja ruumide olemasolu, uute lepingute sõlmimine jmt),
- tõese äriplaani ja tegevusprognoozi olemasolu, samuti tegevusvaldkonnaga seotud argumentid (nt kas sellise teenuse või toote järel on turul üldse vajadus, kui raske on olukord selles majandusharus jmt),
- ettevõtja ja selle juhtide pädevus.

Lisaks on analüüsitud lahendites nimetatud veel alljärgnevaid (kaasnevaid) argumente:

- võlausaldajate toetus ja "rahulolu",
- ettevõtja korrektsus majandusraskustega võitlemisel (nn üldine positiivne majanduskäitumine),
- abinõude ja toimingute seaduslikkus,
- üldine realistlikkus,
- prognooside optimaalsus ja konservatiivsus.

Kohtu ülesanne saneerimiskava kinnitamise või kinnitamata jätmise lahendi koostamisel peaks analüüsi autori arvates olema "muuta saneerimisnõustaja koostatud kava üldarusaadavaks". See ei tähenda, et kohtumäärus peaks kordama kõiki saneerimisnõustaja argumente ja seisukohti, samuti ei tähenda see seda, et motiveeriva osa kvaliteeti saaks hinnata kvantitatiivsete näitajate alusel. **Oluline on see, et motiveerivast osast oleks võimalik mõista, miks kohus jõudis järeldusele, et saneerimine on võimalik (ei ole võimalik).**

Võlausaldajate vastuväited

Kohtupraktikast nähtub, et iseenesest loob võlausaldajate nõusolek mõnetise eelduse, et saneerimiskava vastab seadusele ja on mõistlik, kuid kohus peab seaduses sätestatud asjaolusid siiski kontrollima ega saa saneerimiskava automaatselt kinnitada. Analüüsist ilmnes, et kohtu põhjendamiskohustus on seda ulatuslikum, mida rohkem on saneerimiskavale esitatud vastuväiteid.

Tallinna Ringkonnakohus on analüüsi autori arvates õigesti rõhutanud, et saneerimismenetluses kehtib uurimisprintsip, mis paneb kohtule kohustuse lähtuda kõigist olulistest asjaoludest, mitte üksnes menetlusosaliste välja toodust ning vajadusel ise selgitada välja olulisi asjaolusid (TlnRkm 22.09.2009 nr 2-08-86210, 07.05.2010 nr 2-09-2609).

Kuna saneerimismenetlus on hagita menetluse liik, siis peab kohus ringkonnakohtute praktika kohaselt omal algatusel kontrollima võlausaldaja halvemat kohtlemist ka siis, kui võlausaldaja sellekohast õigeaegset või vormikohast vastuväidet ei esita. Kohtupraktikas on olukord, kus võlausaldajad on jaotatud strateegilisteks ja mittestrateegilisteks ning nende nõuded erinevalt ümber kujundatud, kuid ei ole toimunud võlausaldajate rühmadesse jagamist ja sellele vastavat hääletamist, olnud saneerimiskava kinnitamise määruse tühistamise aluseks (TlnRkm 22.09.2009 nr 2-08-86210).

Analüüsitud lahendite põhjal võib tuua välja kahesuguseid võlausaldajate vastuväiteid – esimesed olid üldist laadi, teised põhinesid ühe võlausaldaja huvide olulisel kahjustamisel. Peamisteks vastuväidete esitajateks olid krediidasutused, kes tuginesid oma õiguste olulisele rikkumisele eri põhjustel. Näiteks leiti (analoogselt kunagi väga levinud Maksu- ja Tolliameti seisukohaga), et hüpoteegiga tagatud nõudeid ei peaks saneerimismenetluses saama ümber kujundada. Samuti esines juhtumeid, kus pangad vaidlesid kava kinnitamisele vastu põhjusel, et hüpoteeke sooviti kustutada ja tagatiseks olevat vara ilma hüpoteekideta müüa. Kohtupraktika järgi ei ole selge, kas üheks saneerimisabinõuks võiks olla hüpoteegi kustutamine hüpoteegipidaja nõusolekuta, võimaldamaks tagatiseks olevate kinnisasjade müüki.

Ebaselge on ka see, millisel alusel on rühmade moodustamine lubatud ja millisel alusel mitte, samuti see, kas esineb olukordi, kus rühmad kindlasti peab moodustama (st olukordi, kus rühmade moodustamata jätmine võimaldab osa võlausaldajate huvide olulist kahjustamist) või on see alati saneerimiskava koostajate vaba valik. Riigikohtu seisukoha kohaselt ei ole rühmade moodustamine kohustuslik. Samas võib analüüsi autori arvates küsida selle järele, kas ettevõtja lähikondsed ei peaks kandma ettevõtjaga seotud majanduslikke riske mõnevõrra suuremal määral kui muud võlausaldajad.

Kokkuvõttes tuleb märkida, et kuigi saneerimismenetluse puhul rõhutatakse sageli, et selles menetluses peaksid ettevõtja huvid võrreldes võlausaldajate üksikhuvidega olema esiplaanil, ei ole võlausaldajatest möödaminek saneerimismenetluse ideoloogiliseks aluseks ja seda ei toeta ka kohtupraktika. Mitmetes lahendites rõhutatakse analüüsi autori arvates õigesti, et ilma olulisemate võlausaldajate toeta ei ole ettevõtjat võimalik edukalt saneerida. On iseloomulik, et kohtuvaidlus (määruskaebemenetlus saneerimisasjas) nõrgestab saneeritavat ettevõtjat veelgi ja vähendab omakorda saneerimise õnnestumise võimalikkust.

Ettevõtja majanduslik seisund

Analüüsi tulemusena ilmnes, et tüüpiliselt ei käsitle kohtud lahendites eraldi ettevõtja majandusseisundit saneerimiskava kinnitamise ajal. Võimalik, et vastavaid materjale uuritakse, kuid määrustes see üldjuhul ei kajastu. Tallinna Ringkonnakohus on väljendanud seisukohta, et saneerimiskava kinnitav kohus peaks lahendis andma hinnangu ettevõtja majanduslikule olukorrale, tehes kindlaks, kas tegemist ei ole juba maksejõuetuks muutunud isikuga. Sel juhul on ringkonnakohtu seisukoha kohaselt saneerimiskava kinnitamine välistatud (TlnRkm 07.05.2010 nr 2-09-2609).

See, millised on saneeritava ettevõtja väljavaateid majandusseisu parandamiseks, kajastub kohtulahendites erinevalt. Osaliselt tuleneb see asjaolust, et ka kavad käsitlevad seda küsimust erineva põhjalikkusega, kusjuures ka piisav põhjalikkus on eri kohtute jaoks erinevalt mõistetav. Näiteks tsiviilasjas nr 2-09-7203 jättis Pärnu Maakohus 29. juuni 2009. a määrusega saneerimiskava kinnitamata (muu hulgas) põhjusel, et ettevõtte prognoositavat majanduslikku seisundit ei käsitletud kavas piisava põhjalikkusega, kavas ei märgitud, kuidas aitab iga konkreetne abinõu (sh nõuete ümberkujundamine) kaasa eesmärgi saavutamisele ja analüüsiti puudulikult maksepuhkuse mõju. Tallinna Ringkonnakohus aga märkis oma 4. septembri 2009. a määruses, et piisab, kui saneerimiskavas on kajastatud abinõude kogum, mis tervikuna on suunatud eesmärgi saavutamisele, ja et kavas ei pea seega olema kajastatud, millist eesmärki kannab iga üksiku võlausaldaja nõude ümberkujundamine ning kuidas see aitab kaasa ettevõtte majandusliku olukorra parandamisele.

Saneerimise eduväljavaadete hindamiseks on analüüsi autori arvates oluline teha kindlaks, kuidas halb majanduslik olukord tekkis, küsida selle järele, kas neid põhjuseid üldse saab

kõrvaldada ja kas pakutavad saneerimisabinõud on selleks sobivad. Kui tegemist on näiteks kinnisvaraarendajaga, siis ei ole saneerimise edukus kuigi usutav, kui saneerimiskava kohaselt loodetakse hindade peatsele tõusule või lihtsalt ühekordsele täiendavale "rahasüstile".

Õiguslik ebaselgus muudab saneerimismenetluse kohmakaks

Analüüsitud kohtulahenditest nähtus, et enne Riigikohtu väljendatud seisukohta takerdus mitmete saneerimiskavade kinnitamine küsimuse taha, kas maksunõuded on saneerimismenetluses ümberkujundatavad või mitte. Niisugune õiguslik ebaselgus tõi kaasa koguni juhtumeid, kus kohtule esitati kaks alternatiivset saneerimiskava, mis erinesid üksteisest vaid selle poolest, et ühel juhul jäeti maksunõue ümber kujundamata.³⁷

Mis puudutab põhimõtet, et maksunõue on saneerimismenetluses ümber kujundatav, siis alates ajast, mil Riigikohus niisugust seisukohta väljendas, on esimese ja teise astme kohtud sellest seisukohast üldiselt ka juhindunud. Samas on tekkinud uusi õiguslikult mitmeti tõlgendatavaid küsimusi, mis ilmselt samuti vajaksid kõrgema kohtu seisukohta (nt hüpoteegipidajate nõuete ümberkujundamise võimalused ja ulatus).

Kas saneerimismenetluse lävend peaks olema pigem kõrge või pigem madal?

Analüüsi käigus uuritud kohtupraktikast ilmnas, et enamikul juhtudest saabus vaatamata saneerimiskava kinnitamisele ja alustatud saneerimismenetlusele ettevõtja pankrot küllalt lühikese aja jooksul arvates saneerimiskava kinnitamisest ja seda isegi juhul, kui saneerimiskava kinnitamist ei vaidlustatud ja kui ei olnud ka võlausaldajaid, kes oleksid olnud põhimõtteliselt saneerimise vastu. Näiteks tsiviilasjas nr 2-09-34465 kinnitas Harju Maakohus 12. jaanuaril 2010 saneerimiskava, 8. aprilli 2010. a määrusega aga tühistas selle ja lõpetas saneerimismenetluse ettevõtja avalduse alusel, kuna ilmnas, et saneerimisabinõusid kasutades ei ole võimalik ettevõtte likviidsust taastada ja teda jätkusuutlikult majandada. Sama määrusega nimetati ajutine pankrotihaldur ja 14. mail 2010 kuulutati välja ettevõtja pankrot.

Kuigi Tallinna Ringkonnakohus on rõhutanud, et saneerimiskava kinnitavad kohtud peaksid pöörama suuremat tähelepanu ettevõtja majandusseisule ja maksejõulisusele, näitab praktika, et saneerimismenetluse algatamise lävend on igas mõttes suhteliselt madalal – kohtupraktika ei ole eriti orienteeritud sellele, et iga hinna eest vältida sisulise maksejõuetuse piiril olevate ettevõtjate saneerimismenetlust, samuti ei ole kohtulahendites märgata, et ettevõtjalt nõutaks oma majandusseisundi väga põhjalikku põhistamist.

Analüüsi autori arvates järgib kohtupraktika üldjoontes seadusega algselt püstitatud eesmärki mitte seada saneerimismenetlusele liiga rangeid eeldusi.³⁸ Omaette küsimus on, kas see on ressursi parim kasutamine – kui saneerimise tõenäosus on väga väike, siis oleks ilmselt otstarbekam alustada pankrotimenetlust varem, sest saneerimismenetluse järel ei pruugi olla enam alles niigi palju vara, kui seda oli enne saneerimismenetlust, ja on oht, et ettevõtja siseneb pankrotimenetlusse varatuna.³⁹

---

³⁷ Näitena võib tuua Harju Maakohtu menetluses olnud tsiviilasja nr 2-09-23685.

³⁸ I. Niklus. Saneerimiseseaduse eelnõust. – Juridica 2008/6, lk 371.

³⁹ Näiteks tsiviilasjas nr 2-09-42349 määras kohus 7. detsembri 2009. a määrusega saneerimisnõustajale kuni kava kinnitamiseni väljamakstavaks tasuks 500 000 krooni ja edasiste igakuiste maksete suuruseks 58 000 krooni kuus (kokku neljakümne kuu jooksul alates saneerimiskava kinnitamisest kuni saneerimismenetluse lõppemiseni). Tasu määramine põhines ettevõtja juhatuse ja nõustaja kokkuleppel, kohtumääruse kohaselt leidsid ettevõtja esindajad, et tegemist on väga keerulise ja spetsiifilise valdkonnaga (metallitööstus), mistõttu vajavad

Kokkuvõttes tuleb aga arvestada asjaolu, et saneerimisseaduse rakendamine langes saneerimismenetluse jaoks olemuslikult ebasoodsasse majanduslanguse ajajärku ja kindlasti ei tohiks ebaõnnestunud saneerimismenetlustest teha üldistavat järeldust, et saneerimismenetlus on alati ja igal juhul tarbetu ning koormav. Kohtupraktika kaudu oleks siiski võimalik mingil määral optimeerida ressursijaotust. Nõustuda tuleb sellega, et keskne roll on saneerimismenetluses võlausaldajatel ja turumajanduse reeglitel.

---

nad pidevalt väga tugevat nõustajat, kes teeb ka järelevalvet saneerimismenetluse käigu üle nelja aasta jooksul. Tasukokkulepet toetas suurim võlausaldaja (pank). Saneerimisnõustajaks oli pankrotihaldur. 28. detsembril 2010 esitati avaldus saneerimiskava tühistamiseks ja 19. jaanuaril 2011 määras kohus saneerimisnõustaja ettevõtja ajutiseks pankrotihalduriks.